

Covenant & Conversation

ת"וב

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ה"צט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

TSAV ÖZET

Şiddet ve Kutsal

Neden *korban*lar? Bilindiği gibi *korban*lar II. Bet Amikdaş'ın iki bin yıla yakın bir süre önce yıkılışından beri Yahudilik yaşamının bir parçası değildir. Fakat acaba Tanrı neden bunu Kendisi'ne ibadet etmenin bir yolu olarak seçmiştir? Bu, Yahudilikteki en derin sorulardan biridir. Burada bu soruya Rabi Yosef Albo tarafından verilen cevabı keşfe çıkacağız.

Albo iki soruyla başlar. İlki: Tanrı Tufan'dan sonra insanların et yemesine neden izin verdi? Başta insanlar ve hayvanların birbirlerini yemeleri öngörülmemiştir. İkincisi: Tarihin ilk *korban*ında, yani Kayin'in sunusunda yanlış olan neydi? Tanrı onu reddetmiş ve bu da Kayin'in Evel'i öldürmesiyle gerçekleşen ilk cinayete yol açmıştır.

Albo ilginç bir önermede bulunur: hayvanları yiyecek olarak öldürmek ideal bir durum değildir. Başka bir canlının yaşamını almayı içerir. Kayin, insanlarla hayvanların yakından ilişkili olduklarına inanıyordu. Zaten bu yüzden sunusunu bitkilerden getirmişti. Buna karşılık Evel, insanlarla hayvanlar arasında gerçek bir fark olduğuna inanıyordu ve bu yüzden *korban* olarak hayvan getirmişti.

Kayin, Evel'in *korbanı* kabul edilmişken kendisinininkinin kabul edilmediğini gördüğünde trajik bir hataya düştü. Eğer Tanrı hayvanların *korban* edilmesine izin veriyorsa ve insanlarla hayvanlar arasında hiç fark yoksa, o zaman belki de Tanrı'ya sunulabilecek en yüksek düzeyli sunu bir insanoğlu olsa gerekti. Bu fikre göre, Kayin Evel'i bir insan-*korban* olarak görmüştür.

Bu da Tanrı'nın daha sonraları neden insanlara et yeme izni verdiğini açıklamaya yardımcı olmaktadır. Tufan'dan önce dünya "şiddetle doluydu". Anlaşıldığı kadarıyla insanoğullarının şiddete yönelik doğal bir eğilimi vardı. **Eğer insanlığın devamlı olması isteniyorsa, Tanrı'nın o şiddeti sınırlaması gerekiyordu.** İnsanların bu şiddeti başka insanlar yerine hayvanlara yönlendirmesi tercih edilirdi.

Bu fikir Tora'da Tufan'dan sonra karşımıza çıkar. Noah hayvanlarla *korban* yapar ve sonrasında Tanrı insanların et yemesine izin verir, ancak buna katı bir emir ekler: hiçbir zaman insanın canı alınmamalıdır, çünkü insanlar "Tanrı'nın suretinde" yapılmışlardır.

Albo'ya göre *korban*lar insan doğasına verilmiş bir tavizdir. Şiddeti başka yöne yönlendirmenin bir yoludur. Başka insanlara zarar vermek yerine, insanlar bu içgüdülerini kontrollü ritüel eylemlere kanalize edeceklerdir. *Korban*lar, insanlara karşı yöneltilen şiddetin yerini alacak bir şey olacaktır.

Buna benzer bir fikir daha sonraları, düşünür René Girard tarafından geliştirilmiştir. Girard toplumların genellikle rekabet, kıskançlık ve çatışmayla dolu olduklarını öne sürer. Bu olumsuz enerjiyi boşaltmanın bir yolu olmadığı takdirde bu durum bitmek bilmeyen intikam döngülerine yol açabilir. *Korban*, öfkeyi diğer insanlardan başka yönere yönelmek suretiyle bunun önlenmesine yardımcı olur. Buradaki en büyük tehlike intikamdır. Sonu gelmeyen bir döngü yaratır: bir eylem diğerine götürür ve şiddet hiç bitmez. Tarih ve edebiyat, bu gibi intikam döngülerine kısıp kalmış aile veya grupların örnekleriyle doludur.

Günümüzde daha iyi bir sisteme sahibiz: hukukun üstünlüğü. Mahkemeler ve adalet sistemleri, kişisel intikamın yerini almıştır. Bireylerin kanunu kendi ellerine almaları yerine, toplum, yanlış

davranışlarla başa çıkmak üzere adil sistemler yaratmaktadır. Bu da intikam döngüsünün kırılmasına yardım etmektedir.

Peygamberler bunu açıkça ifade etmişlerdi. **Korbanlar hiçbir zaman nihai amaç olmamıştır. Daha büyük bir vizyonun bir parçasıydılar: adalet ve şefkat üzerine inşa edilmiş bir dünya.** Ne yazık ki, şiddet ortadan kalkmamıştır. Modern zamanlarda bile, intikam güdüsüyle körüklenen çatışmalar dünya çapında devam etmektedir. Bu da, Tora'nın mesajının halen güncel olduğunu göstermektedir.

Korban kanunları bize üç önemli fikir öğretmektedir: İlki; şiddet hâlâ insan doğasının bir parçasıdır ve en tehlikeli şekli, bir intikam etiği ile birleştiği zaman karşımıza çıkar. İkincisi; şiddeti daha da fazla insanı kurban olarak almayacağı şekilde başka yönlere çevirmenin yollarını bulmamız gerekmektedir. Üçüncüsü; ister insan ister hayvan şeklinde olsun, *korbanların* tek nihai alternatifi, ilk olarak antik Yisrael'in peygamberleri tarafından binlerce yıl önce teklif edilmiş olan alternatiftir.

Amos'un Tanrı'yı temsilen söylediği gibi:

Bana yakılan kurbanlar ve tahıl sunuları getirseniz bile,

Rıza göstermeyeceğim...

Ama adalet bir nehir gibi aksın,

Ve dürüstlük, asla kesilmeyen bir ırmak gibi.

Amos 5:23-24

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. *Korbanlar* insanın şiddet içgüdüünü nasıl yerine getirir? Bu sizin *korbanın* ardındaki anlama dair anlayışınızı değiştiriyor mu?
2. Günümüz dünyasından, itici gücün adalet değil, intikam olduğu bir örnek aklınıza geliyor mu?
3. Amos, Tanrı'nın, adaleti yakılan *korbanlara* tercih ettiğini söylemektedir. Hayatımızda adaletle öncelik vermek ne anlama gelir?

Bir Ana Fikir

Şiddet, insan doğasının bir parçasıdır. Yahudilik, onun inkâr edilmemesi, ancak başka yöne yönlendirilmesi gerektiğini öğretir. Nihai amaç, zarar ve intikam döngülerinin yerini, adalet, şefkat ve ahlaki sorumluluğun almasını sağlamaktır.

Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Tsav *peraşası*, Vayikra *peraşasında* öğrenmeye başladığımız *korban* kanunlarını ayrıntıya dökmeye devam eder. *Korban* işlemlerinin uygulanmasında Koenlerin üstleneceği belirli görevlere odaklanır.

Tsav ayrıca *Ola* (tamamen yakılan *korban*), *Minha* (un *korbanı*), *Hatat* (günah *korbanı*) ve *Aşam* (suç *korbanı*) ayrıntılarını tarif eder. *Peraşa* bunun yanında, *Mizbeah* (sunak) üzerindeki ateşin sürekli yanar halde korunması emrini de içerir ve Aaron ile oğullarının Koenler olarak göreve takdis edilmelerine yönelik yedi günlük seremoniyi tasvir eder.

Son olarak Mişkan'daki ibadetin açılış töreni tarif edilir. Tüm Bene Yisrael'e bu törene tanık olmak üzere bir araya gelmeleri emredilir.

Peraşa Aktivitesi

Hakim ve Jüri Oyunu

Bir kişi hâkim sandalyesinde oturacak. Oyuncular sırayla saçma anlaşmazlıklarla hâkime başvuracaklar. Örneğin: "Ağabeyim son çipsimi yedi. O yüzden ben de bir hafta boyunca onun tüm tatlılarını istiyorum" veya "Kız kardeşim bana sormadan eteğimi ödünç aldı. Ben de onun bana 10 etek borcu olduğuna karar verdim". Hâkimin karar vermek için tam on saniyesi olacak. Püf noktası mı? Kararlar intikama dayalı değil, adil olmalı. Ardından masadakiler – yani jüri – çabucak oylama yapacak: adalet için başparmak yukarı, intikam için başparmak aşağı. Her üç davanın ardından hâkimi değiştirin. Davalar ne kadar çok ve ne kadar absürt olursa o kadar iyi!

Köprünün İnşası

Simon Wiesenthal 1908 yılında doğdu. Avusturya'da büyüdü, 1936 yılında Cyla Mueller ile evlendi ve mimar oldu. Sonra, 1939'da sırf Yahudi olduğu için işini kaybetti. II. Dünya Savaşı patlak verdiğinde işler onun için - ve dünyanın o bölgesindeki bütün Yahudiler için - zaten kötüyken bu kez berbat hale geldi.

Simon ve Cyla mucize eseri Holokost'un dehşetinden sağ çıkabildiler, ancak Simon'un ailesinin seksen dokuz ferdi için öyle olmadı. Simon, Mauthausen toplama kampından özgürlüğe kavuştuğunda, Cyla'yı bulması çok uzun zaman aldı, zira her ikisi de diğerinin öldüğüne inanıyordu. 1946'da tekrar bir araya geldiler, ancak yaşadıkları acı ve travma sonrasında hem fiziksel, hem de duygusal açıdan iyileşmeleri için yol hâlâ çok uzundu.

Simon hayatını yeniden inşa etmek için mücadele etti. Cyla ile birlikte kızları Pauline'i dünyaya getirdiler. Simon ayrıca ordu için çalışmaya başladı ve bir refah ve sosyal yardım kuruluşu olan, Avusturya'daki Birleşik Devletler Bölgesi Merkezi Yahudi Komisyonu'na başkanlık etmeye başladı.

Simon, ailesini ve halkını katledenlerden intikam alma amacının peşine düşebilirdi. Ve bu, gayet anlaşılabilir bir tepki olurdu. Ancak Simon bunun yerine farklı bir tercihte bulundu. Hayatını intikama değil, adalete adamaya karar verdi. Sonraki altmış yıl boyunca dünyanın en ünlü Nazi avcısı oldu. Bir milis kuvvetine veya bir suikast bölüğüne liderlik etmiyordu. Bir belgeleme ofisini yönetiyordu. Titiz bir şekilde deliller toplamaya başladı, tanıkların izini sürdü ve kaçan Nazi savaş suçlularının yerlerini tespit etti. Yaptıklarının kişisel bir intikam arzusuyla ilgisi yoktu. Failleri adil bir mahkemenin huzurunda yargılanmaya getirmeye çalışıyordu.

Simon Wiesenthal'ın gayretleri sayesinde, aralarında Adolf Eichmann'ın da olduğu bin yüzü aşkın Nazi savaş suçlusunu adalete teslim edildi. Wiesenthal, şiddet sarmalını daha fazla şiddetle değil, kanunun yavaş, sabırlı ve tarafsız gücüyle kırmayı seçmişti.

Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *paraşa* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora'dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks'tan, *paraşanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

“Minha-korbanının kanunu şudur: Aaron'un oğulları onu ... Mizbeah'ın önüne getirir.”

- Vayikra 6:7

Korbanot, yani halkın Tanrı'ya yaklaşmak için getirdikleri sunular hakkında bilgi alıyoruz. Ancak halk rastgele şeyler getirmiyordu – önem taşıyan şeyler veriyorlardı.

SORU:

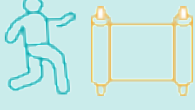
Siz neden fedakârlık etmeye hazırsınız? Ve bunu kimin için yapmaya gönüllüsünüz?

Rabi Sacks Vayikra 6:7 açıklamalarında buna bir cevap önerir:

“Sevmek, vermektir. Bu hayatın birçok alanında doğrudur. Mutlu bir evlilik yürüten bir çift sürekli olarak birbirini için fedakârlıkta bulunur. Ebeveynler çocukları için muazzam fedakârlıklar gösterirler. Değerli bir amaca gönül veren insanlar birçok kez idealleri uğruna kazançlı kariyerlerinden vazgeçerler. Vatansızlığın hüküm sürdüğü zamanlarda insanlar ülkeleri için fedakârlıkta bulunurlar. Güçlü toplumlarda birisi sıkıntıda olduğu veya yardıma ihtiyaç duyduğu zaman insanlar birbirleri için fedakârlık gösterirler. Fedakârlık, ilişkilerin süper yapıştırıcısıdır. Bizi birbirimize bağlar. Fedakârlık, sevginin koreografisidir.”

- **Kartlar ve Sohbet** hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

Pratikte Peraşa

HAFTANIN MİTSVASI

Kan Yeme Yasağı

(Vayikra 7:26-27)

Tora şöyle emreder: “Yaşadığımız yere bağlı olmaksızın, ister kuşlara isterse de kara hayvanlarına ait olsun, hiçbir kanı yemeyin.” Bu, Tora’nın beş kitabı boyunca en çok tekrarlanan yasaklardan biridir.

Bunun sebebi, bu haftaki temayla derin bir bağa sahiptir. Kan, yaşamın kendisini temsil eder. “Çünkü etin canı, kandadır” der Tora. Kan yemek, bir can almakla bir canı beslemek arasındaki çizgiyi bulanıklaştırır. Bu yasak, hayatın kutsal ve Tanrı’ya ait olduğuna dair sürekli, gündelik bir hatırlatıcıdır. Hayvanları yiyecek olarak kullanabiliriz, ancak onların yaşam gücünün ta kendisini yiyemeyiz. Bu, şiddet ve ölümlü olan ilişkimizin etrafına sağlam bir sınır çizerek, yemek yerken bile yaşamın kutsiyetini kabul etmek gerektiğini vurgular.

PRATİK KONUŞALIM

Siz yaşamı nasıl onurlandıracaksınız?

Bu mitsva sadece ne yediğimizle ilgili değildir. Yaptığımız her şeyde hayatın kutsiyetine yönelik bir farkındalığı beslemekle ilgilidir. Tora bizden, en sıradan anlarda bile durup, yaşamın, umursamazca tüketme hakkına sahip olduğumuz bir şey olmadığını tanımamızı talep etmektedir. Pratikte bu, başkalarına yönelik davranışımızda, her insanın, kendi içinde Tanrı’ya ait olan bir yaşam taşıdığı konusundaki farkındalığa yer vermemiz anlamına gelir. Başkalarını küçültme, incitme veya onlardan bir şeyleri alma dürtüsüne direnmek ve bunun yerine, kendi kendimize “Karşımdaki yaşamı nasıl onurlandırabilirim?” diye sormak demektir.

“Bireyin saygınlığını, yaşamın kutsiyetini ve adalet ile şefkat adlı ikiz yükümlülükleri onurlandırın” – Rabi Sacks

Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

Yemeğe oturduğunuz her seferde, bir dakikanızı, yiyeceğinizin nereden geldiği konusunda düşünmeye vakfedin. Onu kim yetiştirdi, kim hazırladı, hangi canlı varlıkları içeriyor? O süreyi, Tanrı’ya, ebeveyninize veya sadece kalbinizde teşekkür etmek için kullanın. Hayatın basitçe hak ettiğimiz bir şey değil, bir armağan olduğunu fark etmeyi alışkanlık haline getirin. Bunun ardından bir *beraha* söyleyin!

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

Vermekten çok tükettiğiniz, başka bir kişinin vaktini, enerjisini veya sabrını, bunu takdir etmeksizin aldığınız bir ilişki veya durumu tespit edin. Bir nebze de olsa bunun karşılığını vermek için gayret gösterin: bir teşekkür, bir hizmet eylemi veya kendinizi tam olarak yardıma hazır kılmak. Başkalarının yaşamını ve enerjisini kutsal şeyler olarak gördüğünüzde nelerin değiştiği üzerinde düşünün.

RABÎ SACKS EŞLİĞİNDE BİR PASUĞU DERİNLEMESİNE İNCELEYELİM

Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecek ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

Halkın Koenlerin Göreve Atanmalarına Tanık Olmak İçin Toplanması

KATMAN 1: TORA'NIN METNINE BAK - VAYIKRA 8:3

”וַיֹּאֵת כָּל-הָעֵדָה, הַקָּהָל אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:”

KATMAN 2: RABİ SACKS'IN ÇEVİRİSİNİ OKU

“Ve tüm cemaati Buluşma Çadırı'nın girişine toplu.”

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Koenlerin göreve başlama törenine tüm cemaatin katılması neden önemli olabilir?

KATMAN 4: RABİ SACKS'IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

“Bence bunun sebebi Koenliğin, toplumun bütünlüğünün korunmasında temel bir rol oynamasıdır. Dinler, hükümetlerin yozlaşmaya karşı korunmasına yardımcı olurlar. Bunu, Tanah'ta iki farklı kulvar teşkil eden peygamberlik ve Koenlik kurumlarına denk gelen iki farklı yolla yapabilirler. Peygamberlik kritik bir işleve sahiptir... yaklaşan felaketler öncesinde uyarılarda bulunur. Ancak Koenlik, inanç odaklı yaşamın somut bir ifade kazandığı toplumların inşa edilmesiyle ilgilidir.

“Peygamberlik olmadan bir toplum en tepesinde yozlaşabilir. Ancak Koenlik olmadan aynı toplum bu kez en alttan erozyona uğrayabilir. Aile ve cemaat yaşamı, temel yapılarını kaybedebilir; oysa medeni erdemlerin öğrenildiği ve hayata geçirildiği yerler bunlardır. Peygamberlik dramatiktir; Koenlik ise öyle değildir. Peygamberlik manşetlere çıkar; Koenlik’te bu pek enderdir. Ancak her ikisi de sivil düzen için gereklidir. İçlerinde bireysel sorumluluk ve ahlaki duyarlılıkların beslendiği kurumların oluşturduğu ağ olmadan, hiçbir özgürlük uzun süre boyunca güvende olamaz. Burada tüm ulus, ilk Koenlerin göreve atanmalarına tanık olmaya çağrılmaktadır. Koenlerin görevleri Mişkan’ın içinde yerine getirilecek olsa da, toplumun bütünü için son derece büyük bir önem ve etkiye sahip olacaktır.”

KATMAN 5: DÜŞÜN VE CEVAP VER

Kendi sorularınızı da ekleyin! Öğrendiklerinizi Tora’daki diğer örneklere ve kendi yaşamınıza da uygulayın...

Rabi Sacks, *perek 6*’da ritüelin büyü veya batıl inanç olmadığını öğretir. Ritüel, anlamın hayata geçirilmesidir. Bizi tüm zaman ve yerlerdeki Yahudilere bağlar, yalnız olan bireyleri bir antlaşmanın fertleri haline getirir. Ritüel olmadan, toplumdan, devamlılıktan ve ortak bir anlam yapısından bahsetmek mümkün değildir.

1. Koenlerin Mişkan’daki işlerinde benzersiz ve önemli olan neydi?
2. Koenlerin Mişkan’daki hizmetleri hangi yönlerden, inanç odaklı bir Yahudi cemaatinin ‘somut ifadesi’dir?
3. Bir olayı ikinci elden duymaktansa ona şahsen tanık olduğunuz zaman, o olay sizin için daha fazla anlam ifade eder mi?

[Koren Sacks Humash](https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash) hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks’ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks’ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy’nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy’yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel’in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi’ne teşekkürlerimizle.